

שולחן ערוך או"ח ס"א ס"א

ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השי"ת. גם בהצנע לכת ובשכבו על משכבו – ידע לפני מי הוא שוכב. ומיד שיעור משנתו, יקום בזריזות לעבודת בוראו יתברך ויתעלה.

באור הלכה שם

ולא יתבייש וכו' - עיין במ"ב בשם הב"י. דע דהב"י לא איירי כ"א במצוה שהוא עושה לעצמו ובני אדם מלעיגים עליו אז בודאי אין לו לחוש כלל ללעגם ולא יתקוטט עמהם אבל אם הוא עומד במקום שיש אפיקורסים המתקוממים על התורה ורוצים לעשות איזה תקנות בעניני העיר ועי"ז יעבירו את העם מרצון ה' ופתח בשלום ולא נשמעו דבריו בכגון זה לא דיבר הב"י מאומה ומצוה לשנאתם ולהתקוטט עמהם ולהפר עצתם בכל מה שיוכל ודהמע"ה אמר הלא משנאיך ד' אשנא ובתקוממך אתקוטט תכלית שנאה שנאתים וגו' :

אורחות צדיקים שער רביעי שער העזות

אך המידה הזאת משובחת מאוד בעזות התורה והעבודה, להעז פניו נגד הרשעים ולהקשות עורף כנגדם, שלא לשמוע לעצתם ושלא להודות על שקריהם ותועבותיהם ושלא להחניף להם. וצריך להעז פניו אף בקיום המצוות, אף אם ישחקו בו בני-אדם. וצריך להעז פניו נגד רבותיו לשאול מה שאינו יודע, ולא יתבייש בזה (עיין אבות פ"ג מ"ה). וצריך להעז פניו להוכיח בני-אדם לגלות להם חטאתיהם.

מהר"ל

...ודוקא נקט העזות ירבה, כי מעוט העזות אינו קללה, כי כאשר יש עזי פנים מעטים באין ספק אין כל כך עזותם גדול, וכאשר אין העזות כל כך גדול אין זה כל כך רע, שהרי אמרו (ביצה כ"ה ב') ישראל הם עזים באומות, ואמרו (אבות ה') הוי עז כנמר לעשות רצון אביך שבשמים, וכמה דברים שהעזות טוב, שהרי ולא הביישן למד, אבל כאשר העזות ירבה אז העזות הוא גדול, ואין דבר רע כמו זה כאשר ירבה עזי פנים שנקרא זה קלקול ברבוי. (שם סנהדרין צז א)

ליקוטי מוהר"ן

תנו עוז לאלקים זה בחינת אתערותא דלתתא, שעל ידי זה שיש לנו עזות דקדושה לעמוד כנגד כל הקמים עלינו למנוע אותנו מעבודתנו חס ושלום, ואנו מתגברין בעזות גדול נגדם, שזהו עזות דקדושה, על ידי זה אנו נותנין כביכול עוז וכח למעלה, בבחינת תנו עוז לאלקים, ועל ידי זה נתעורר למעלה בחינת עזות דקדושה ונשפע עלינו, בבחינת א-ל ישראל הוא נותן עוז ותעצומות לעם, שהשי"ת משפיע עלינו עזות דקדושה, ונותן לנו עוז ותעצומות לעמוד כנגד העזות דסט"א של כל העזי פנים שבדור שאי אפשר לעמוד כנגדם כי אם על ידי עזות דקדושה. כי כשאין לו עזות דקדושה בודאי יבטלו אותו המונעים מתורתו ועבודתו, כי אין לאדם חלק בתורה כשאין לו עזות דקדושה כנ"ל. וצריך לפלס דרכיו איך להתנהג עם העזות, לבלי להיות חס ושלום עזות פנים, כי היא מדה רעה מאד כנ"ל. ואף על פי כן יהיה לו עזות דקדושה.

מצוות הראי"ה או"ח א

'בין מדת הגבורה למדת העזות, שעזות אע"פ שצריך להשתמש בה לעבודת השי"ת מ"מ המדה בעצמה היא פחותה ואין לקנותה בתורת קנין בנפש, אבל הגבורה יפה היא בעצם ומעטרת את הנפש.. אצל מדת העזות מצינו שחלק הטוב שבה יכולה עז, בלא מלת פנים, "עז כנמר", והחלק הרע יכולה עם יחש הפנים, "עז פנים לגיהנם". ובבושת הוא בהיפוך שהחלק הטוב יכולה עם פנים "בושת פנים לג"ע", והחלק הרע בלא פנים "ולא הבישן למד".. כי פנים מורה על הקנין בנפש, שמי שקנה מדת העזות מיקרי עז פנים, כי הפנים הוא הצורה, והיינו הנפש..

מידות ראי"ה תוכחה

יש לעיין בדרכי בני אדם כשרוצים להוכיח איזה איש להסירו מדרכו, אולי זה הדרך לפי ענינו טובה היא אע"פ שיש בה חסרונות, אבל בחסרונותיה מגינות עליו בעד חסרונות יותר עצומות. והשי"ת ידריכנו במעגלי צדק, שלפעמים פיתוי היצר הוא להשתקע בתוכחות לכ"א, ואין זה כי-אם רוע לב. והמרחם רחום יכפר.